

BEATRIČĖ UMBRASAITĖ
BRIGITA MIKOLAJŪNAITĖ
GIEDRĖ PUZINAUSKIENĖ

2021 GRUODIS

Miesto ir visuomenės dialogas: dalyvavimas viešųjų erdvių formavime

Esamos situacijos analizė

2. Savivaldybių apklausa

Turinys

03

2.1 Įvadas

04

2.2 Apklauso rezultatai

21

2.3 Išvados

58 iš 60 savivaldybių mato naudą visuomenės dalyvavime, tačiau net 50% mano, kad joms trūksta žinių, kaip kokybiškai įtraukti visuomenę į viešųjų erdvių formavimą.

2.1 Įvadas

2021 m. lapkričio mėnesį atliktos Lietuvos savivaldybių apklauso tikslas – įvertinti, su kokiais iššūkiais susiduria Lietuvos savivaldybės, įtraukiančios visuomenę į viešųjų erdvių formavimo procesą. Apklauso sudarė 20 klausimų, kuriuos galima suskirstyti į penkis pogrupius:

1. pildžiusio asmens kontaktinė informacija;
2. bendri klausimai apie visuomenės vaidmenį viešųjų erdvių projektuose;
3. atskiri klausimai savivaldybėms, kurios atsakė, kad viešina daugiau nei to reikalauja įstatymai, ir kiti klausimai toms, kurios viešina tiek, kiek numatoma teisės aktuose;
4. bendri klausimai apie naujos Želdynų redakcijos nuostatas dėl visuomenės poreikių išsiaiškinimo, prieš kuriant naują ar atnaujinant seną viešąjį želdyną;
5. kvietimas išreikšti norą tapti pilotine projekto savivaldybe, kurioje būtų išbandomi visuomenės dalyvavimo įrankiai ir sprendiniai.

Į apklauso atsakė 60 Lietuvos savivaldybių. Iš kiekvienos savivaldybės buvo prašoma vienos apibendrintos pozicijos. Didžioji dalis atsakiusių – architektūros ir urbanistikos ar susijusių skyrių atstovai. Į apklauso taip pat atsakė strateginio planavimo specialistai, administracijos darbuotojai, merų patarėjai ir kiti.

ESAMOS SITUACIJOS ANALIZĖ

1. Problema, konteksto apžvalga, atvejų ir nuomonių analizė
2. Savivaldybių apklausa
3. Finasavimo šaltinių apžvalga

UŽSIENIO GERŲJŲ PRAKTIKŲ APŽVALGA

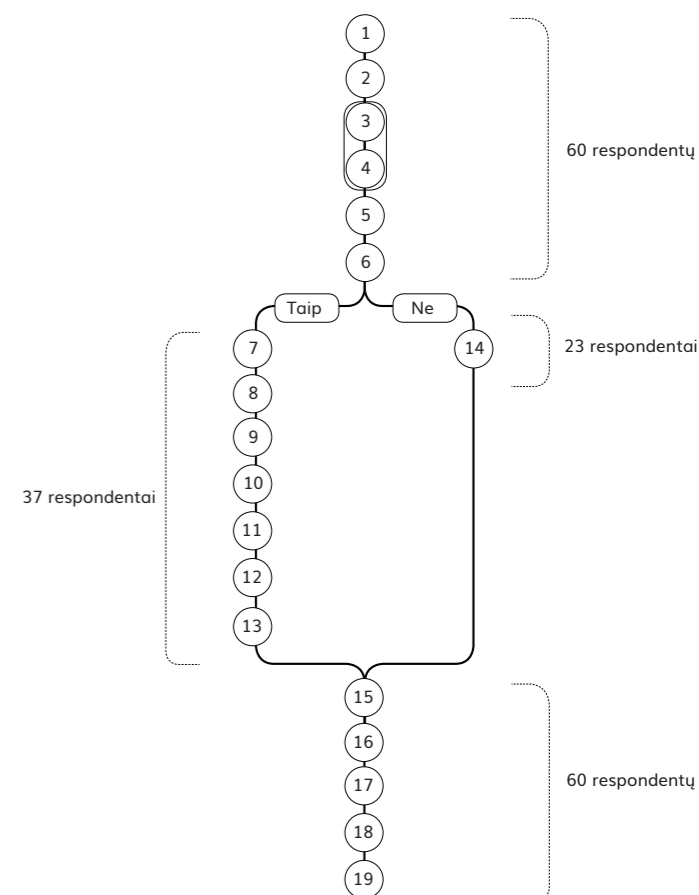
VIEŠOJI KONSULTACIJA IR JOS REZULTATAI

SPRENDINIŲ PAKETAS

PRITAIKYMAS PILOTINĖSE SAVIVALDYBĖSE

FINALINIS SKLAIDOS RENGINYS

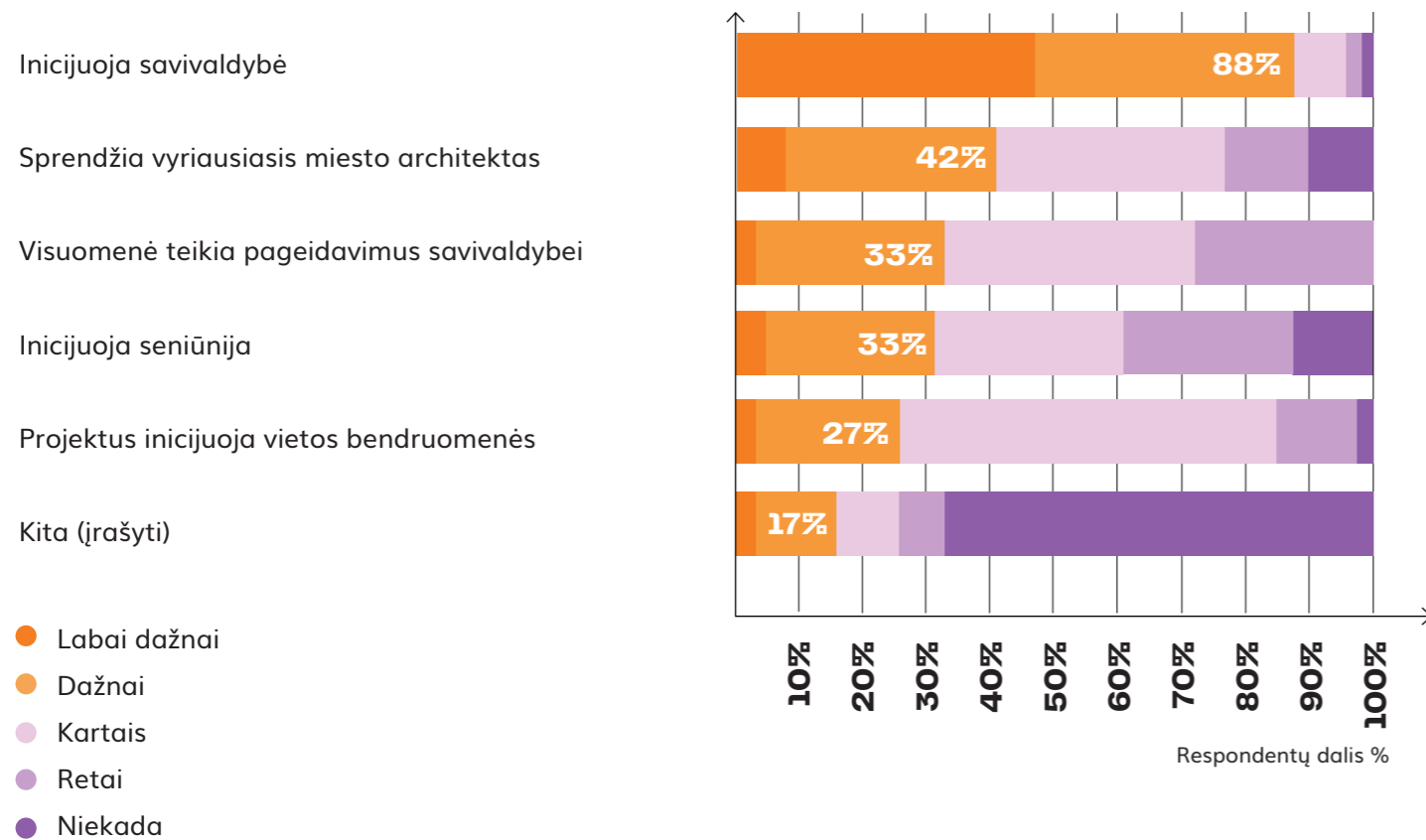
2.1.1 Projekto „Miesto ir visuomenės dialogas: dalyvavimas viešųjų erdvių formavime“ etapai

2.1.2 Apklauso struktūra

2.2 Apklauso rezultatai

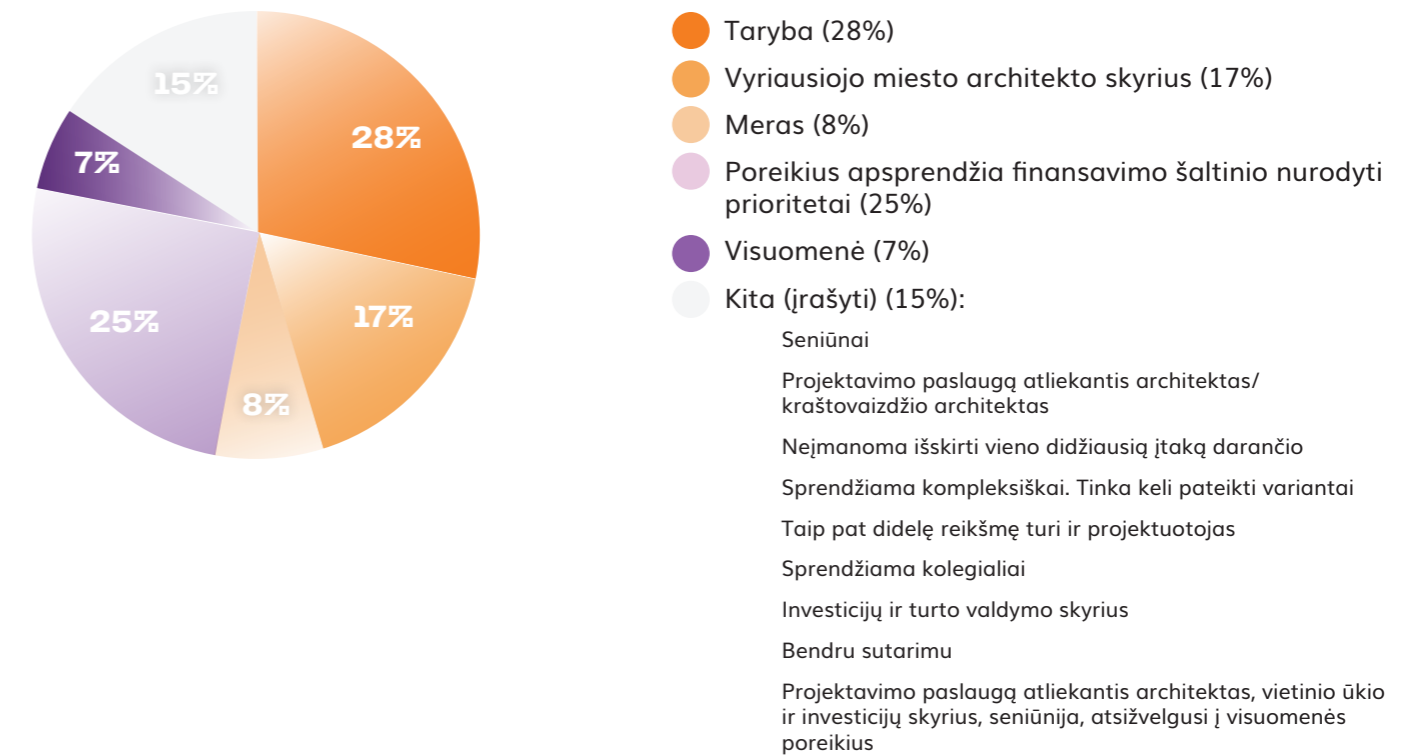
3. Kaip jūsų savivaldybėje inicijuojami naujų viešųjų erdvių kūrimo ar esamų erdvių atnaujinimo projektai? (Pažymėkite tinkamus variantus)

2.2.1 Klausimas nr. 3. 60–ties atsakymų rezultatai.

3-čiojo klausimo duomenimis daugumoje savivaldybių bendruomenė tik kartais inicijuoja viešųjų erdvių projektus, dažniausiai tai daro pati savivaldybė. Taip pat sulaukta pačių savivaldybių pateiktų atsakymo variantų (Kita), tarp kurių dominavo du atsakymai: viešųjų erdvių projektai inicijuojami remiantis galimais finansavimo šaltiniais, parengtomis savivaldybės teritorijų galimybių studijomis arba priimtais strateginiais planais.

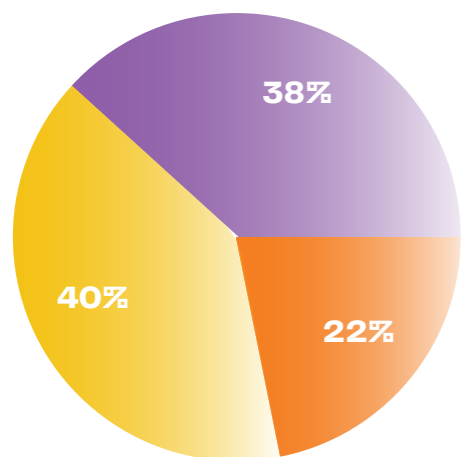
5. Kas turi didžiausią įtaką sprendžiant, kokius visuomenės poreikius turi tenkinti naujos viešosios erdvės kūrimo ar esamos erdvės atnaujinimo projektas?

2.2.2 Klausimas nr. 5. 60–ties atsakymų rezultatai.

Didžiausią įtaką sprendžiant, kokius visuomenės poreikius tenkins viešosios erdvės projektas, turi miesto taryba (28%), finansavimo šaltinyje nurodytos sąlygos (25%) ir vyr. architekto skyrius (17%). Tik keturios savivaldybės pažymėjo, kad pati visuomenė turi galią nuspręsti, kokius jos poreikius turėtų tenkinti rengiami viešosios erdvės projektai.

6. Ar jūsų savivaldybėje visuomenė dalyvauja priimant sprendimus naujų viešųjų erdvių arba esamų erdvių atnaujinimo projektavime?

- A. Taip, savo iniciatyva visada įtraukiame visuomenę DAUGIAU negu to reikalauja STR 1.04.04:2017 „Statinio projektavimas, projekto ekspertizė“.
- B. Taip, kartais įtraukiame visuomenę DAUGIAU negu to reikalauja STR 1.04.04:2017 „Statinio projektavimas, projekto ekspertizė“.
- C. Atliekame projektinių pasiūlymų viešinimą pagal STR 1.04.04:2017 „Statinio projektavimas, projekto ekspertizė“.

2.2.3 Klausimas nr. 6. 60–ties atsakymų rezultatai.

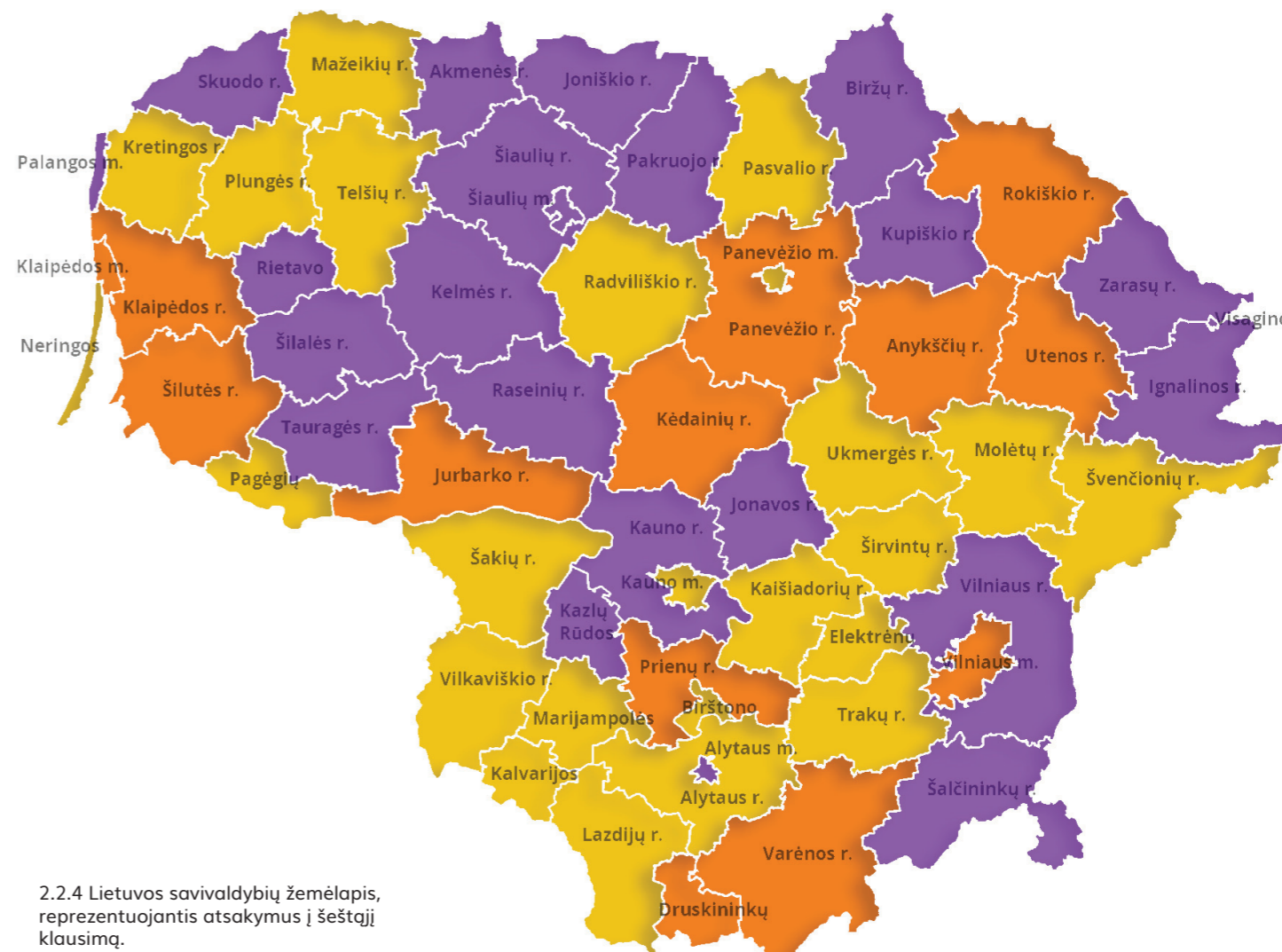
Šio klausimo tikslas – atskirti savivaldybes pagal tai, ar formuojant viešąsias erdves jos įtraukia visuomenę daugiau nei to reikalauja statybos techninis reglamentas STR 1.04.04:2017 „Statinio viešinimas ir ekspertizė“. Būtent šis STR aprašo projektinių pasiūlymų viešinimo procedūrą.

Savivaldybėms, pasirinkusioms, kad kartais arba visada (A ir B variantai) įtraukia visuomenę daugiau nei reikalauja įstatymai, toliau apklausoje buvo pateikiami klausimai (7–13 klausimai) apie šių papildomai taikomų dalyvavimo priemonių specifiką, matomą naudą ir iššūkius.

Respondentams, kurie pasirinko, kad apsiriboja projektinių pasiūlymų viešinimu (C variantas), buvo pateiktas 14–tas klausimas, kuriuo paprašyta pasirinkti tris priežastis, kodėl formuojant viešąsias erdves įgyvendinamas tik projektinių pasiūlymų viešinimas.

Atsakymai į šį klausimą parodė, kad 62% savivaldybių visuomenę įtraukia daugiau nei to reikalauja STR (žemėlapyje – geltona ir oranžinė spalva). Kadangi didžioji dalis Lietuvos savivaldybių imasi papildomų nei įstatyme numatytų veiksmų, kurie leistų visuomenei įsitraukti į viešosios erdvės kūrimo procesus, galime daryti išvadą, kad reglamentuojamas projektinių pasiūlymų viešinimas nėra pakankamas įrankis kokybiškai įtraukti visuomenę į sprendimų priėmimą dėl viešųjų erdvių projektų.

7. Pateikite bent vieną jūsų savivaldybėje įgyvendinto projekto visuomenės dalyvavimo pavyzdį (įrašykite projekto pavadinimą, tikslą, taikytas priemones ir kitas žinomas detales).

2.2.4 Lietuvos savivaldybių žemėlapis, reprezentuojantis atsakymus į šeštąjį klausimą.

Atviru 7–tuoju klausimu, paprašius pateikti bent vieną visuomenės dalyvavimo pavyzdį įgyvendintame projekte (pavadinimą, tikslą, taikytas priemones ir kitas detales), tai padarė 35 iš 37 savivaldybių.

Konkrečias dalyvavimo priemones, taikytas visuomenei įtraukti, aprašė 6 savivaldybės. Dažniausiai minėtos priemonės: ekskursijos, apklausos, balsavimai, kūrybinės dirbtuvės, renginiai ir specialūs susitikimai su atskiromis interesų grupėmis. 7 savivaldybės įrašė projektus, kurie įgyvendinti, remiantis dalyvaujamojo biudžeto metodika.

Likusi didžioji dalis (22 savivaldybės) aprašė projektinių pasiūlymų viešinimo procesus arba paminėjo tik projekto pavadinimą, o konkrečių visuomenės dalyvavimo praktikų įvardinti negalėjo.

Tik 6 savivaldybės galėjo įvardinti konkrečius visuomenės įtraukimo įrankius. Remiantis šiais atsakymais galime daryti išvadą, kad savivaldybėms trūksta žinių apie kitose šalyse sėkmingai naudojamą visuomenės įtraukimo į statybos projektus priemonių spektrą.

8. Kokią naudą matote visuomenės dalyvavime, priimant sprendimus, susijusius su viešųjų erdvių projektais? (Pažymėkite visus tinkamus variantus)

Į šį klausimą atsako respondentai, kurie 6-jame klausime pasirinko, jog kartais arba visada įtraukia visuomenę į viešųjų erdvių projektus daugiau nei to reikalauja STR.

Visuomenė labiau linkusi rūpintis erdve, prie kurios sprendimų pati prisidėjo (57%)

Jaučiame, kad visuomenė labiau palaiko savivaldybės projekto sprendinius (51%)

Padedą išspręsti interesų konfliktus tarp suinteresuotųjų šalių (49%)

Lengviau sudėlioti prioritetus, esant prieštaringsoms aplinkybėms (pvz. urbanistinėms, gamtinėms, transporto, socialinėms, paveldo ir kt. aplinkybėms) (43%)

Visuomenė labiau motyvuota prisidėti prie ateities projektų (41%)

Projekto įgyvendinimas vyksta sklandžiau (35%)

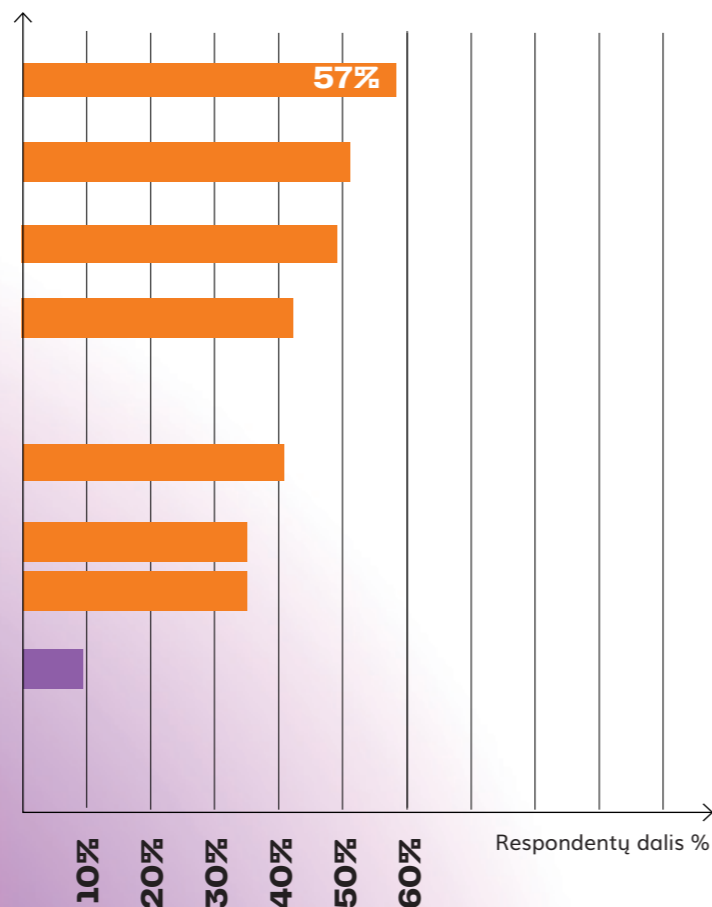
Sulaukiame mažiau pastabų PP viešinio stadijoje (35%)

Kita (įrašyti) (9%):

Nematau naudos (3%)

Sulaukiame priešiška nusiteikusių visuomenės (3%)

Naudą matytume didžią, jei visuomenė elgtųsi sąžiningai (3%)

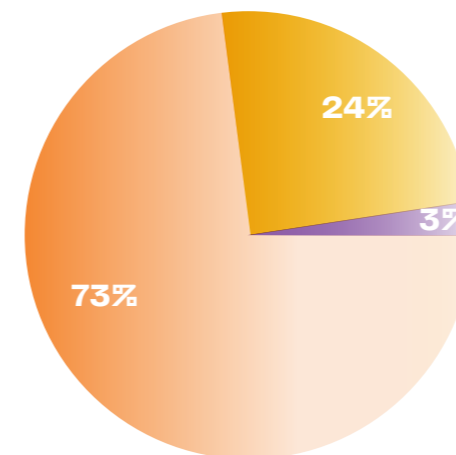
2.2.5 Klausimas nr. 8. 37–nių atsakymų rezultatai.

Toliau aptariami 37–ių savivaldybių atsakymai, kurios 6–tame klausime atsakė, kad kartais arba visada (A ir B variantai) įtraukia visuomenę į viešųjų erdvių projektus daugiau nei to reikalauja teisės aktais reglamentuota projektinių pasiūlymų viešinio procedūra. Šiai grupei respondentų buvo užduoti 7–13–tas klausimai.

8–tajame klausime respondentai nurodė teigiamus aspektus, kuriuos teikia visuomenės dalyvavimas. Viena didžiausių matomų naudų dalyvavime yra tai, kad visuomenė linkusi labiau rūpintis erdve, prie kurios sprendimų pati prisidėjo. Taip pat įsitraukusi visuomenė yra labiau linkusi palaikyti savivaldybės projekto sprendimus ir kt. Svarbu pažymėti, kad tik 1 savivaldybė šiame klausime pažymėjo, jog nemato naudos visuomenės dalyvavime kuriant viešąsias erdves.

9. Kaip organizuojate visuomenės dalyvavimą?

Į šį klausimą atsako respondentai, kurie 6-jame klausime pasirinko, jog kartais arba visada įtraukia visuomenę į viešųjų erdvių projektus daugiau nei to reikalauja STR.

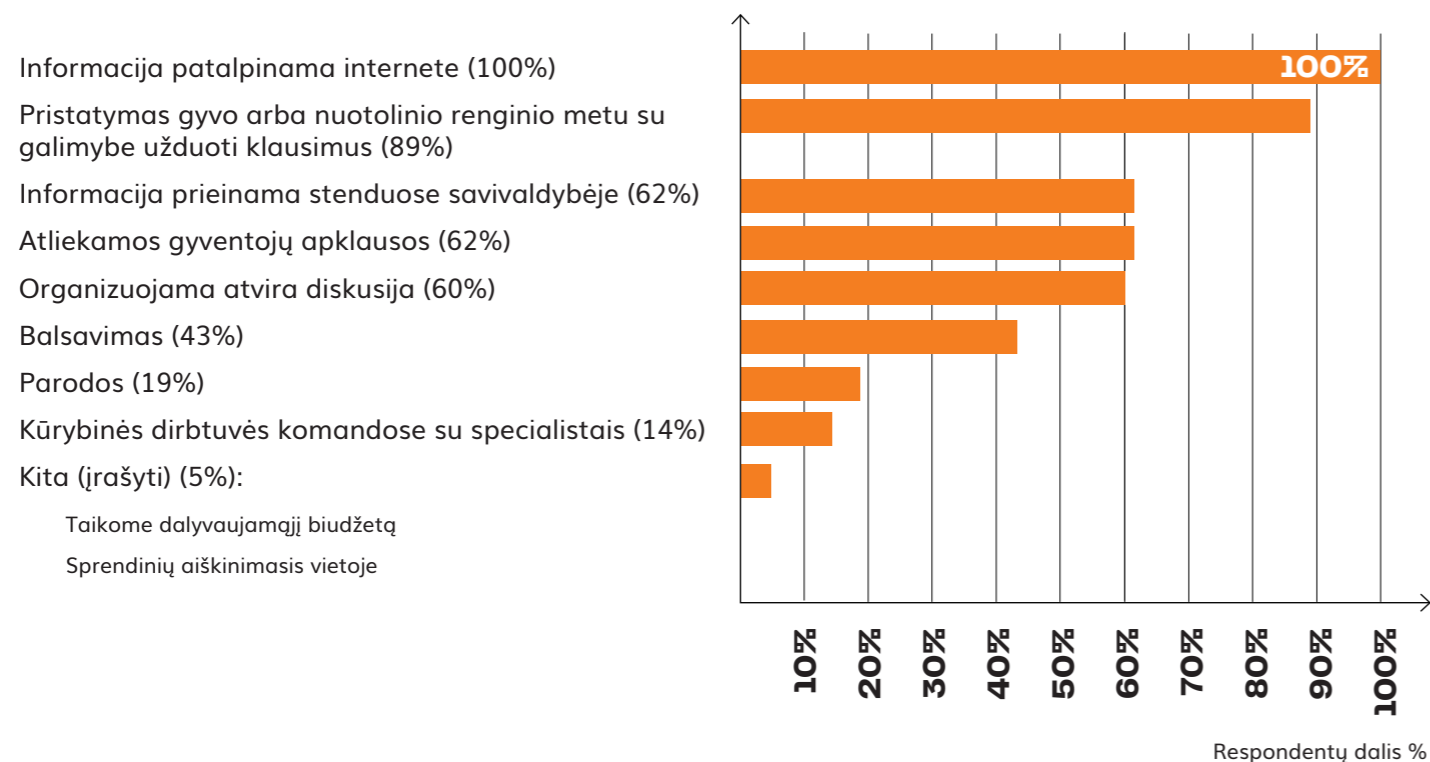
- Naudojamės vidiniais žmogiškaisiais resursais (73%)
- Perkame specialisto paslaugas ir naudojames vidiniais žmogiškaisiais resursais (24%)
- Teisės aktų nustatyta tvarka ir sąlygomis (3%)
- Perkame specialisto paslaugas (0%)

2.2.6 Klausimas nr. 9. 37–nių atsakymų rezultatai.

Visuomenės dalyvavimo procesus savivaldybės gali organizuoti pačios, remiantis savo vidiniais resursais, arba pirkti organizavimo paslaugą iš išorės ekspertų. Atsakymai į 9–tąjį klausimą parodė, kad 73% respondentų dažniausiai kliaujasi tik savivaldos darbuotojų gebėjimais įtraukti visuomenę. Šie duomenys rodo, kad itin svarbu suteikti reikiamas žinias ir kompetencijas savivaldybių darbuotojams, nes būtent jie daugiausiai planuoja, organizuoja ir įgyvendina visuomenės įtraukimo procesus.

10. Koku formatu įtraukiate visuomenę į viešosios erdvės projekto sprendimų priėmimą? (Pažymėkite visus tinkamus variantus)

Į šį klausimą atsako respondentai, kurie 6-jame klausime pasirinko, jog kartais arba visada įtraukia visuomenę į viešųjų erdvių projektus daugiau nei to reikalauja STR.

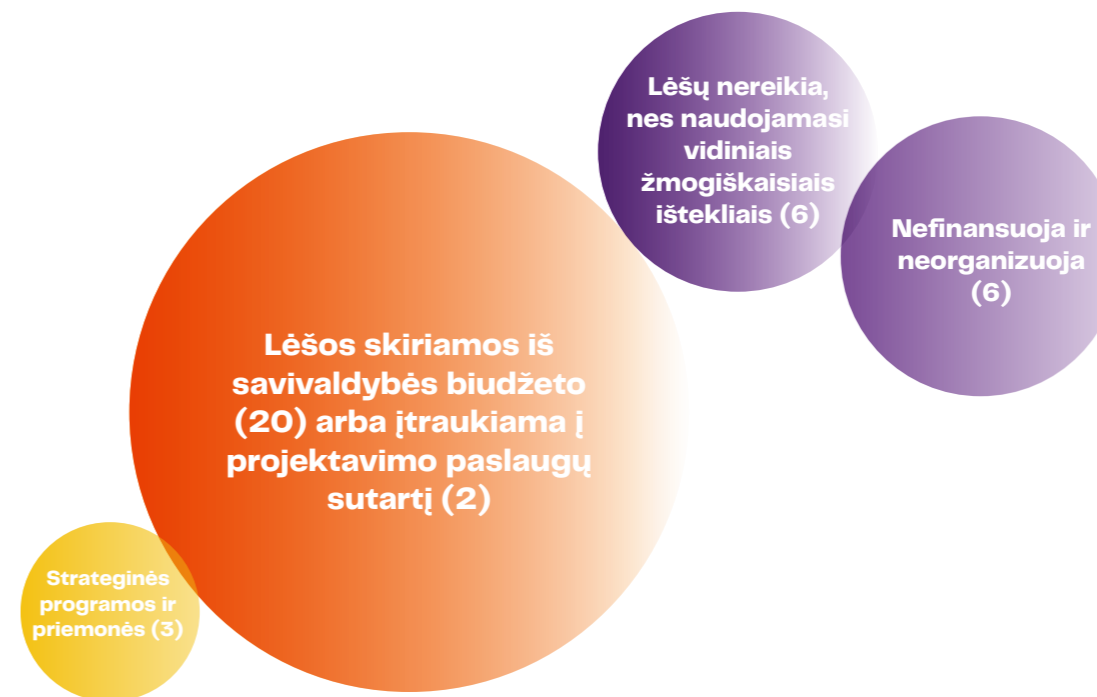
2.2.7 Klausimas nr. 10. 37–nių atsakymų rezultatai.

10-tojo klausimo tikslas – išsiaiškinti dažniausiai praktikoje taikomas visuomenės įtraukimo priemonės ir identifikuoti tas, kurių taikymas nėra populiarus. Dažniausiai savivaldybių įvardijami formatai – informacijos patalpinimas internete, projekto pristatymas susitikimo metu, informacijos pateikimas stenduose ir gyventojų apklausos. Rečiau naudojami – kūrybinės dirbtuvės ir parodos.

Gali būti, kad retesnis pastarųjų priemonių taikymas susijęs su savivaldybės darbuotojų įgūdžių trūkumu įgyvendinti jas kokybiškai. Remiantis gautais atsakymais, galime daryti išvadą, kad reikia didinti savivaldybėse taikomų visuomenės įtraukimo įrankių spektrą.

11. Kaip savivaldybė finansuoja visuomenės dalyvavimo procesus (renginius, dirbtuves, ekskursijas ir kt.)?

Į šį klausimą atsako respondentai, kurie 6-jame klausime pasirinko, jog kartais arba visada įtraukia visuomenę į viešųjų erdvių projektus daugiau nei to reikalauja STR.

2.2.8 Klausimas nr. 11. 37–nių atsakymų rezultatai.

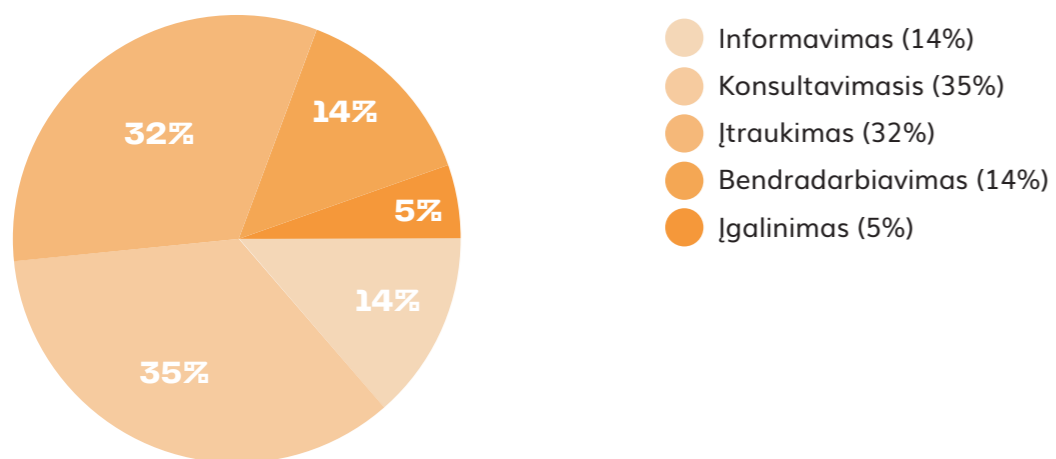
11-tasis apklausos klausimas prašo savivaldybių įrašyti, kaip yra finansuojami visuomenės dalyvavimo procesai. Šis klausimas buvo atviras, tad atsakymai sugrupuoti pagal šaltinio kilmę.

Daugiausiai dalyvavimo procesai finansuojami remiantis savivaldybės biudžeto lėšomis (27 iš 37 savivaldybių). Tarp kitų įvardintų finansavimo šaltinių – Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos patvirtinta Nevyriausybinė organizacijų ir bendruomeninės veiklos stiprinimo 2020 metų veiksmų plano įgyvendinimo 1.1.5 priemonė „Stiprinti bendruomeninę veiklą savivaldybėse“ ir kitos nepatikslintos programos. 3 savivaldybės atsakė, kad dalyvavimo procesai papildomų finansų nereikalauja.

12. Remiantis Lentelėje 1 sudaryta skale, kaip įvertintumėte esamą visuomenės įtraukimo jūsų miesto/ miestelio viešųjų erdvių projektuose lygį? (Vertinkite ne pavienius atvejus, o dažniausią praktiką jūsų savivaldybėje.)

Į šį klausimą atsako respondentai, kurie 6-jame klausime pasirinko, jog kartais arba visada įtraukia visuomenę į viešųjų erdvių projektus daugiau nei to reikalauja STR.

2.2.9 Klausimas nr. 12. 37–nių atsakymų rezultatai.

		Sprendžia visuomenė, įtaka sprendimui didėja				
		1	2	3	4	5
		INFORMAVIMAS	KONSULTAVIMASIS	ĮTRAUKIMAS	BENDRADARBIAVIMAS	ĮGALINIMAS
SAVIVALDYBĖS PAŽADAS VISUOMENEI		Savivaldybė nuolat informuoja visuomenę apie priimamus sprendimus, supažindina su ruošiamu projektu.	Savivaldybė girdi ir pripažįsta visuomenės rūpesčius ir siekius; nuolat informuoja apie priimamus sprendimus; pateikia ataskaitą , kaip visuomenės dalyvavimas paveikė projektą.	Savivaldybė dirba su visuomene , kad jos rūpesčiai ir siekiai būtų tiesiogiai atspindėti sprendime; pateikia ataskaitą , kaip visuomenės dalyvavimas paveikė projektą.	Savivaldybė kreipiasi į visuomenę idėjų sprendimo formuluotėms; maksimaliai išnaudoja patarimus ir rekomendacijas projekte.	Visuomenė sprendžia problemą; savivaldybė palaiko sprendimą ir jį įgyvendina .
	ORGANIZAVIMO TAKTIKŲ PAVYZDŽIAI	Internetinė svetainė Informaciniai stendai Skrajutės paštu Socialinė medija Pranešimai spaudoje Ekskursijos Video pristatymas	Susitikimas Apklausa Interviu ciklas Apskrito stalo diskusija Fokus grupės Konferencija Atvirų durų renginys Bedruomenės forumas	Kūrybinės dirbtuvės Dialogai Patariamasis balsavimas Bendruomenės forumas	Bendrakūrybos sesijos Visuomenės atstovų patariamoji komisija Memorandumas su bendruomenine organizacija	Sprendžiamasis balsavimas Visuomenės atstovų žiuri komisija Sprendimo galios delegavimas bendruomenei Dalyvaujamas biudžetavimas
		Vienos krypties komunikacija	Dviejų krypčių komunikacija	Sprendžiamoji komunikacija		

2.2.10 Visuomenės dalyvavimo kokybinio įvertinimo skalė pagal Tarptautinės visuomenės dalyvavimo asociacijos (angl. International Association for Public Participation) sudarytą metodiką, adaptuotą Lietuvos kontekstui.

2.2.11 Lietuvos savivaldybių žemėlapis, reprezentuojantis atsakymus į 12-tąjį klausimą.

Šiuo klausimu savivaldybių prašyta įsivertinti, kokiame lygmenyje yra jų įgyvendinamas visuomenės dalyvavimas viešųjų erdvių projektuose. Tam panaudoti Tarptautinės visuomenės dalyvavimo asociacijos nustatyti kokybiniai dalyvavimo lygmenys, išsamiai aprašyti greta šio klausimo pateiktoje lentelėje (žr. kairėje). Pabrėžtina, kad žemėlapis viršuje atspindi pačių savivaldybių įsivertinimus ir tai nėra objektyvių stebėjimų išvados.

Daugiausia savivaldybės save identifikuoja konsultavimosi (35%) ir įtraukimo lygmenyse (32%). Svarbu pažymėti, kad šiame klausime pateikiami tik tų savivaldybių atsakymai, kurios 6–tame klausime pasirinko, jog viešina projektus daugiau nei to reikalauja įstatymai (37 savivaldybės). Tos savivaldybės, kurios 6–tame klausime atsakė, jog viešina projektus, apsiribodamos projektinių pasiūlymų viešinimu, priskiriamos prie informavimo lygmenų.

Taip pat respondentai turėjo galimybę įrašyti komentarus, kuriuose įvardino visuomenės įtraukimo priemones, atsižvelgdami į pasirinktą dalyvavimo lygmenį. Tarp dažniausiai įvardintų priemonių – dalyvaujamas biudžetas. Taip pat teigiama, kad į sprendimų priėmimą pradinėse projektų stadijose yra įtraukiami seniūnaičiai, NVO, vietos bendruomenės ir verslininkų asociacijos. Tiesa, nuogąstaujama dėl dalyvavimo proceso, kuomet nepaisant visų taikytų priemonių, visuomenės nepasitenkinimas lieka, o labiausiai nukenčia dalyvavimo procesus organizavęs savivaldybės darbuotojas.

Vis dėlto remiantis esamos situacijos analizės išvadomis ir apklausoje respondentų pateiktais pavyzdžiais galima teigti, kad Lietuvos savivaldybių įsivertinimas dažnu atveju yra pernelyg optimistiškas: šiandien savivaldybių praktikoje vyrauja pirmas kokybinis lygmuo (informavimas), o gerosios pavienės praktikos siekia trečiąjį (įtraukimas).

13. Pažymėkite 3 svarbiausias problemas (didžiausius iššūkius), su kuriomis susiduriate organizuodami visuomenės įtraukimą į miesto viešųjų erdvių projektavimą.

Į šį klausimą atsako respondentai, kurie 6-jame klausime pasirinko, jog kartais arba visada įtraukia visuomenę į viešųjų erdvių projektus daugiau nei to reikalauja STR.

Visuomenė vangiai dalyvauja (68%)

Visuomenės įtraukimas per ilgai užtrunka (32%)

Viskas vyksta sklandžiai, iššūkių nėra (27%)

Sudėtinga rasti finansavimo šaltinį (24%)

Nežinome, kaip sėkmingai organizuoti visuomenės įtraukimą (11%)

Nežinome, kaip pritraukti ir sudominti visuomenę (11%)

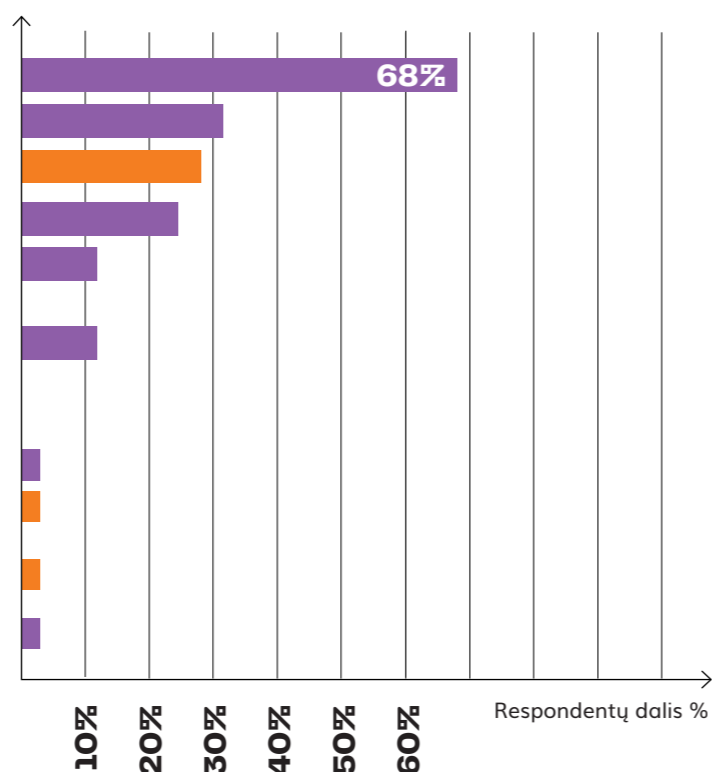
Kita (įrašyti) (12%):

Trūksta žmogiškųjų išteklių (3%)

Yra tikrai aktyvių bendruomenių, kurios rodo iniciatyvą ir atsiliepia į kvietimą (3%)

Viskas vyksta sklandžiai, jei bendruomenė stipri, dalyvauja miesto viešųjų erdvių projektavime (3%)

Dažniausiai dalyvauja ta visuomenės dalis, kuri prieštarauja viskam ir visada (3%)

2.2.12 Klausimas nr. 13. 37–nių atsakymų rezultatai.

Kalbant apie visuomenės dalyvavimo iššūkius, įdomu ir tai, kad tos savivaldybės, kurios vykdo visuomenės dalyvavimo procesus, kaip didžiausią iššūkį šioje srityje mato vangų pačios visuomenės dalyvavimą ir ribotus laiko resursus (67% ir 32%). Vis dėlto, tai, ar visuomenė įsitraukia į procesą, priklauso ir nuo organizatoriaus gebėjimų tinkamai viešinti dalyvavimo procesus. Komunikacijos strategijos trūkumai gali būti viena iš pagrindinių vangaus visuomenės įsitraukimo priežasčių.

Šis klausimas buvo paskutinis atskiras klausimas toms savivaldybėms, kurios 6–tame klausime atsakė, kad kartais arba visada įtraukia visuomenę į viešųjų erdvių projektus daugiau nei to reikalauja STR.

14. Jei 6 klausime pažymėjote c) atsakymo variantą, tai dėl kokių priežasčių vykdate tik projektinių pasiūlymų viešinimą? (Pažymėkite ne daugiau kaip 3 atsakymo variantus)

Į šį klausimą atsako respondentai, kurie 6-jame klausime pasirinko, jog įtraukia visuomenę į viešųjų erdvių projektus tiek, kiek to reikalauja STR, atsakymų rezultatai.

To nereikalauja įstatymai (57%)

Neturime žmogiškųjų resursų (51%)

Visuomenės dalyvavimas (įtraukimas) netilptų į projekto laiko rėmą (22%)

Manome, kad visuomenės dalyvavimas (įtraukimas) nėra būtinas projekto sėkmei (17%)

Nežinome, kaip įtraukti ir sudominti visuomenę dalyvauti (13%)

Nėra finansinių priemonių (9%)

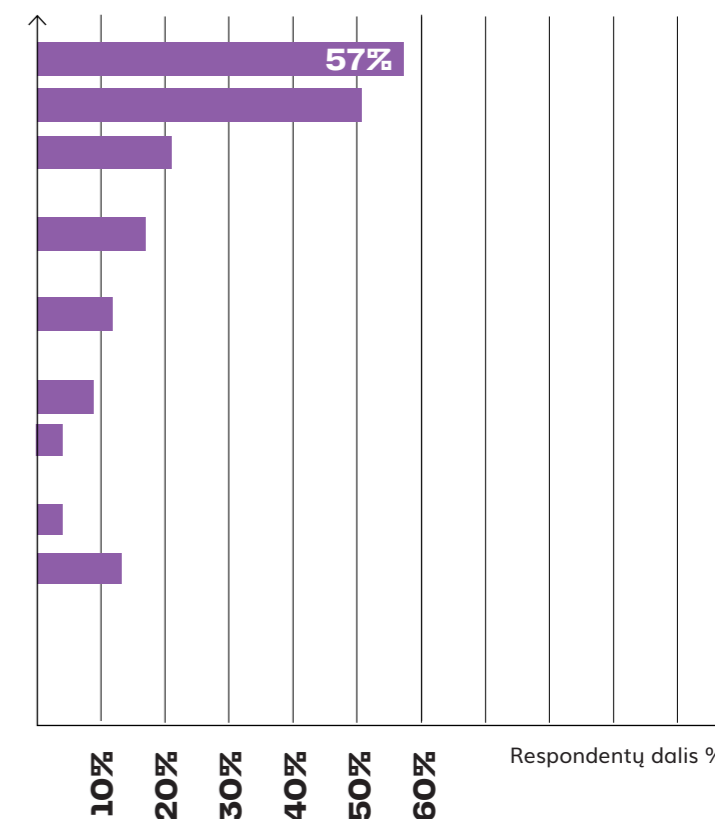
Nežinome, kaip spręsti kylančias konfliktines situacijas (4%)

Nematome naudos (4%)

Kita (įrašyti) (13%):

Apie planuojamus projektus visuomenė informuojama spaudoje, facebook platformoje, oficialioje svetainėje. Kreipiamės į visuomenę, kad pateiktų pasiūlymų. Dažnu atveju pasiūlymų nesulaukiama. Atliekant viešinimą STR nustatyta tvarka, visuomenės dalyvavimas nebūna aktyvus.

Gaunami visuomenės pasiūlymai, dažnu atveju būna nepaskaičiuoti ir nepasverti daugeliu klausimų.

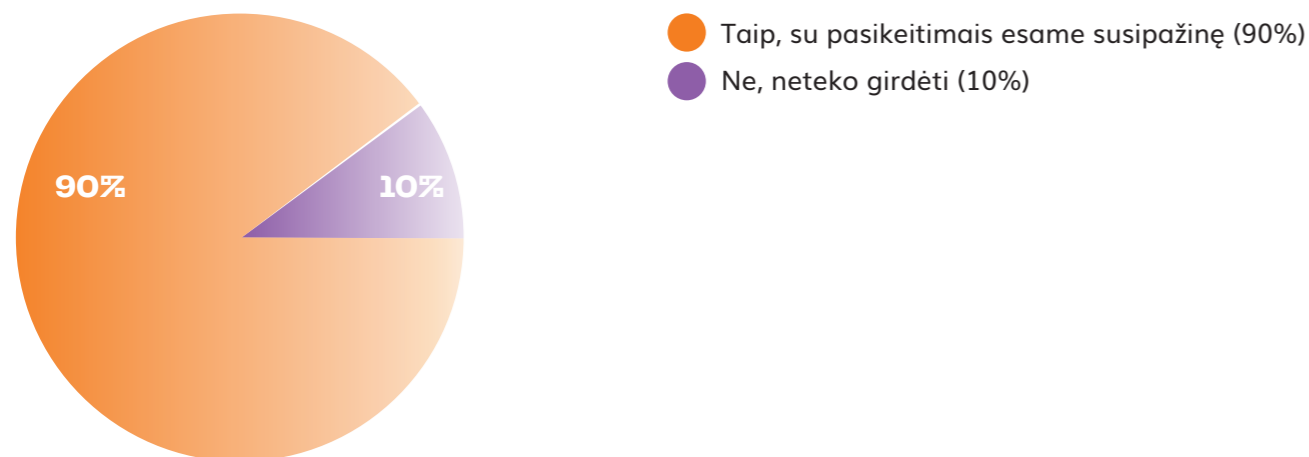

2.2.13 Klausimas nr. 14. 23–jų atsakymų rezultatai.

Šis klausimas buvo pateiktas tik tiems, kurie 6–tame klausime pasirinko, kad viešųjų erdvių projektus viešina apsiribodami projektinių pasiūlymų viešinimo tvarka. Dažniausios priežastys, kodėl visuomenė įtraukiama tik projektinių pasiūlymų etape: įstatymų, reglamentuojančių ankstyvesnį įtraukimą, nebuvimas ir žmogiškųjų resursų trūkumas.

Nors pokyčių įstatymuose, reglamentuojančiuose projektinių pasiūlymų viešinimą statybos projektuose, artimiausiu metu nenumatyta, naujoji Želdynų įstatymo redakcija įpareigoja savivaldybes, kuriant viešųjų želdynų projektus, pradėti nuo visuomenės poreikių išsiaiškinimo. Tai yra papildomas žingsnis, reikalaujantis užmegzti dialogą su visuomene pradiname projekto etape. Taigi nuo 2021 m. lapkričio 1 d. viešųjų želdynų įstatymai numato didesnę visuomenės įtraukimą, nei tik projektinių pasiūlymų viešinimo etape.

? 15. Ar esate susipažinę su nauja Želdynų įstatymo redakcija, įsigaliojusia nuo lapkričio 1 d.? Įstatymo 19 str. „Vykdant tinkamą želdynų ir želdinių apsaugą, priežiūrą ir tvarkymą, įgyvendinant skaidrų želdynų kūrimo ir pertvarkymo procesą užtikrinamas viešasis interesas, kuris įgyvendinamas: 1) išsiaiškinant ir įvertinant visuomenės poreikius prieš pradėdant planuoti, projektuoti ir įgyvendinti viešųjų želdynų projektus;“

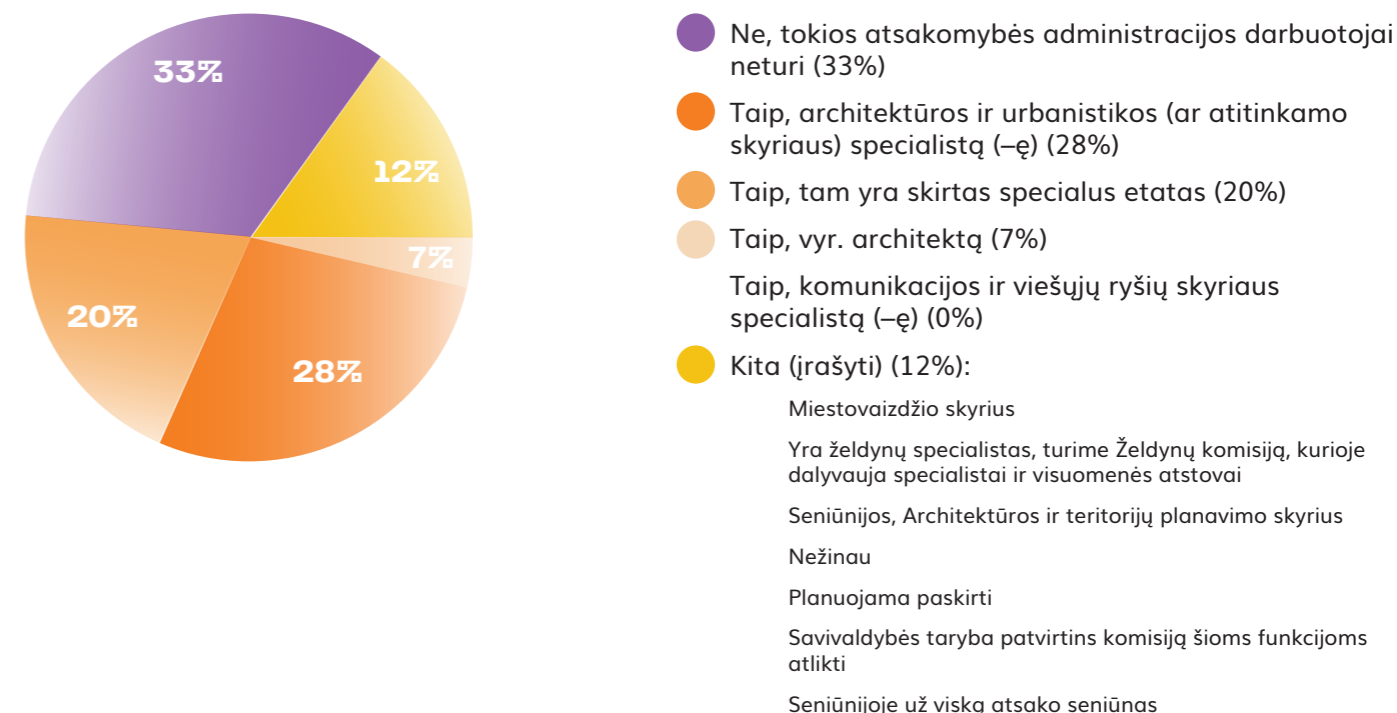
2.2.14 Klausimas nr. 15. 60–ties atsakymų rezultatai.

Šiuo klausimu pradėdama paskutinioji klausimų serija – visiems respondentams taikomi klausimai apie naują želdynų redakciją. Apklausos duomenys rodo, kad savivaldybės yra gerai susipažinusios su pokyčiais – **90 % respondentų teigia, kad žino apie naujai įsigaliojusį reikalavimą išsiaiškinti ir įvertinti visuomenės poreikius prieš pradėdant planuoti, projektuoti ir įgyvendinti viešųjų želdynų projektus.**

15.1 klausime respondentai turėjo galimybę pakomentuoti, kaip jų nuomone naujoji Želdynų įstatymo redakcija pakeis želdynų kūrimo ir pertvarkymo procesus. Iš viso pateikta 15 atsakymų. Daugumoje komentarų apie pokyčius atsiliepiama neigiamai – 6 komentaruose teigiama, kad nauja redakcija didina naštą savivaldybėms, papildomi reikalavimai vertinami kaip biurokratinių procesų didinimas, teigiama, kad dėl to mažės kuriamų ir pertvarkomų želdynų. 5-iuose komentaruose

įstatymo pakeitimai vertinami teigiamai, išreiškiant lūkestį, kad nuo šiol visuomenė bus labiau informuota ir taps lengviau suderinti interesus. Kituose komentaruose vertinimas nepatikslingas arba įrašyta, kad jokių pokyčių nesitikima. Apibendrinant, savivaldybės naują Želdynų įstatymo redakciją vertina įvairiai – vieningos nuomonės nėra.

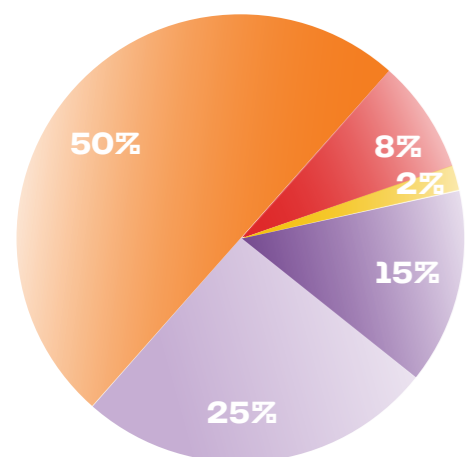
? 16. Ar ir ką esate paskyrę atsakingu už Želdynų įstatyme numatytų papildomų pareigų (išsiaiškinti ir įvertinti visuomenės poreikius prieš pradėdant planuoti, projektuoti ir įgyvendinti viešųjų želdynų projektus) vykdymą?

2.2.15 Klausimas nr. 16. 60 atsakymų rezultatai.

Šiuo klausimu buvo siekiama išsiaiškinti, kas iš savivaldybių darbuotojų bus atsakingas už visuomenės poreikių išsiaiškinimą prieš pradėdant planuoti ir projektuoti viešųjų želdynų projektus. **Didžioji dalis savivaldybių (55%) jau yra numačiusios konkrečius specialistus, kuriems bus priskiriama ši užduotis.** Dažniausiai – tai architektūros ir urbanistikos skyrių atstovai. Net 20 % nurodė, kad šiai užduočiai įgyvendinti numatytas atskiras etatas savivaldybės administracijoje.

17. Ar jums aišku, kokiais metodais užtikrinsite Želdynų įstatyme numatytų papildomų pareigų (išsiaiškinti ir įvertinti visuomenės poreikius prieš pradėdant planuoti, projektuoti ir įgyvendinti viešųjų želdynų projektus) įgyvendinimą?

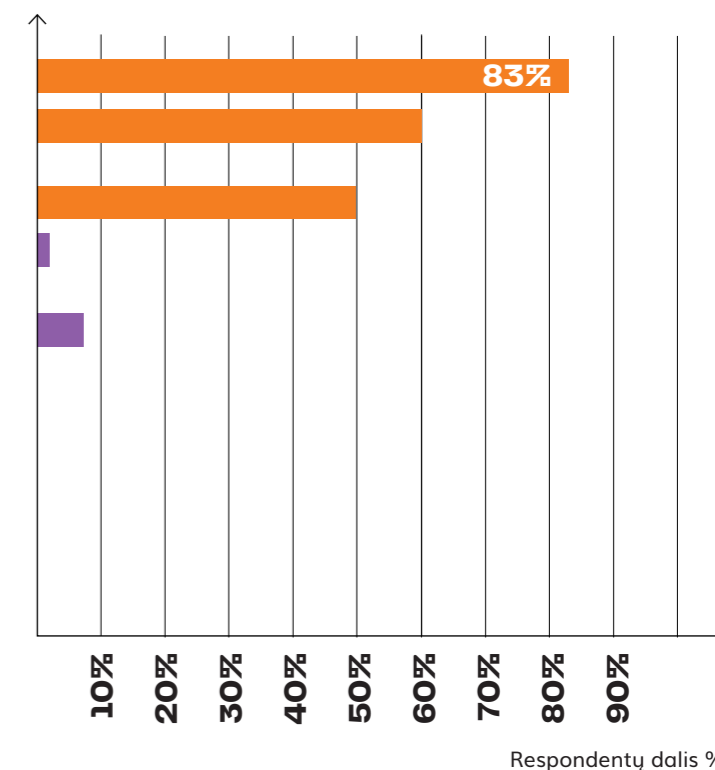
- Taip, turime planą, kaip kokybiškai užtikrinsime visuomenės dalyvavimą (įtraukimą) (15%)
- Taip, jau esame tai darę anksčiau (25%)
- Neteko susipažinti su Želdynų įstatymo pataisomis (8%)
- Ne, mums trūksta žinių, kaip tai atlikti kokybiškai (50%)
- Kita (įrašyti) (2%): Priklausys nuo politinės valios

2.2.16 Klausimas nr. 17. 60–ties atsakymų rezultatai.

Nors 55% savivaldybių jau yra nusimatę, kas įgyvendins visuomenės poreikių analizę, net pusė visų savivaldybių nėra tikros, kokiais metodais šie darbuotojai užtikrins numatytas papildomas pareigas. 50% savivaldybių teigia, jog joms trūksta žinių, kaip išsiaiškinti ir įvertinti visuomenės poreikius prieš pradėdant projektuoti viešųjų želdynų projektus. Tai projekte pasitelkiama kaip svarbi ašis, formuluojant problemą, kuri bus sprendžiama „Kurk Lietuvai“ projekto „Miesto ir visuomenės dialogas: dalyvavimas viešųjų erdvių formavime“ metu.

18. Kokios priemonės ar veiksmai padėtų jūsų savivaldybėje užtikrinti Želdynų įstatyme numatytų pareigų, susijusių su suinteresuotos visuomenės įtraukimu į sprendimų priėmimą dėl želdynų ir želdinių, vykdymą ir sistemiską visuomenės dalyvavimą viešųjų erdvių formavime? (Pažymėkite visus tinkamus variantus)

- Savivaldybės darbuotojų apmokymas (83%)
- Metodinė medžiaga kaip organizuoti visuomenės įtraukimą (60%)
- Kitų savivaldybių patirtis (50%)
- Pagalbos nereikia, nes užduotį planuojame deleguoti išorės ekspertams (2%)
- Kita (įrašyti) (7%):
 - Viešąsias erdves turi formuoti profesionalai. Visuomenė turi žinoti, kas daroma ir kas bus daroma
 - Įsipareigojimas savivaldybių administracijos direktoriams skirti administracinius ir finansinius išteklius
 - Komunikacijos specialisto etatas

2.2.17 Klausimas nr. 18. 60–ties atsakymų rezultatai.

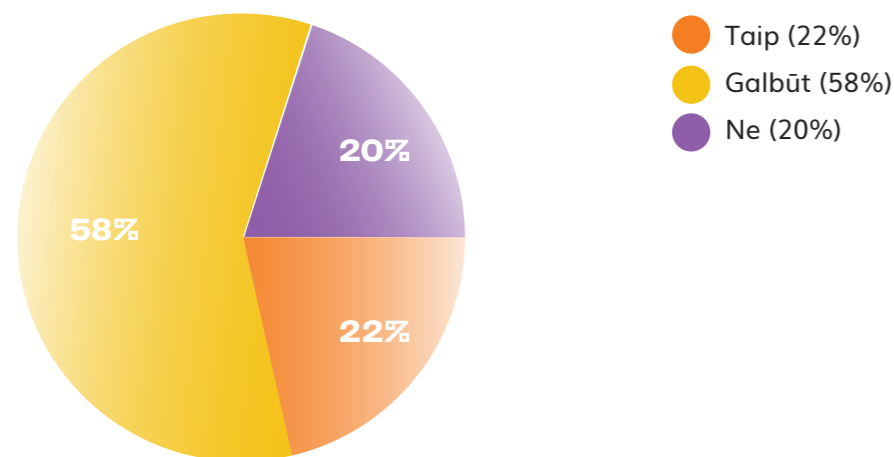
Galiausiai, apklausoje teirautasi, kokios priemonės padėtų savivaldybėms užtikrinti visuomenės įtraukimą. Tarp populiariausių pagalbinių priemonių: savivaldybės darbuotojų apmokymai, metodinė medžiaga apie tai, kaip organizuoti visuomenės dalyvavimą, ir kitų savivaldybių patirtis.

Šis klausimas buvo itin svarbus ir pagrindžiantis tolimesnį projekto sprendinių paketą, kuriame bus adresuojama pagrindinė išgryninta problema: 58 iš 60 savivaldybių mato naudą visuomenės dalyvavime, tačiau 50% mano, kad joms trūksta žinių, kaip kokybiškai įtraukti visuomenę į viešųjų erdvių formavimą.

Remiantis esamos situacijos analizės išvadomis ir apklausos duomenimis, toliau bus ieškomos tinkamiausios sprendinio formos, kurios atlieptų išreikštą savivaldybių poreikį didinti darbuotojų žinias apie visuomenės dalyvavimo procesus, turėti metodinę medžiagą, kaip organizuoti visuomenės įtraukimą, ir žinoti gerąsias Lietuvos savivaldybių praktikas.

19. „Kurk Lietuvai“ projekte testuosime užsienio gerąsias praktikas. Ar sutiktumėte bendradarbiauti ir tapti pilotine savivaldybe?

2.2.18 Klausimas nr. 19. 60–ties atsakymų rezultatai.

Galiausiai, net 80 % savivaldybių nurodė, kad norėtų arba galbūt norėtų, kad jų mieste ar rajone būtų išbandomas projekto „Miesto ir visuomenės dialogas: dalyvavimas viešųjų erdvių formavime“ pilotinis sprendimas.

2.3 Išvados

Atliktos apklausos tikslas – įvertinti, su kokiais iššūkiais susiduria Lietuvos savivaldybės, įtraukiančios visuomenę į viešųjų erdvių formavimo procesus.

Dauguma Lietuvos savivaldybių (62%) įtraukia visuomenę daugiau nei tik reglamentuojamame projektinių pasiūlymų viešinimo etape. Šios savivaldybės papildomas dalyvavimo priemones įgyvendina remdamosi savivaldybės biudžetu ir pačios savivaldybės darbuotojų gebėjimais (73 %). Dažniausi iššūkiai, su kuriais susiduriama, stengiantis įtraukti visuomenę – vangus dalyvavimas ir tai, kad šie procesai reikalauja papildomo laiko, kuris yra gan ribotas viešųjų erdvių projektuose.

Tos savivaldybės, kurios įtraukia visuomenę į viešųjų erdvių projektus tik projektinių pasiūlymų viešinimo etape, apsiriboja šia tvarka, nes visuomenės papildomai įtraukti nereikalauja įstatymai (57%) arba dėl to, kad trūksta žmogiškųjų resursų papildomiems procesams organizuoti (51%).

Remiantis apklausos duomenimis ir Tarptautinės visuomenės dalyvavimo asociacijos sudaryta metodika, sukurtas visuomenės dalyvavimo viešųjų erdvių projektuose kokybinis žemėlapis, kuris leidžia geriau suprasti bendrą Lietuvos kontekstą. Visgi pastebima, jog savivaldybės savo veiklą šiuo atveju įsivertino pernelyg optimistiškai: šiandien savivaldybių praktikoje vyrauja pirmas kokybinis lygmuo (informavimas), o gerosios pavienės praktikos siekia trečiąjį (įtraukimas).

Apibendrinant atsakymus dėl naujosios Želdynų įstatymo redakcijos, net 90% savivaldybių yra susipažinusios su teisės aktų pataisomis dėl visuomenės poreikių analizės prieš pradėdant planuoti ar įgyvendinti viešųjų želdynų projektus. Nors 55% savivaldybių jau yra nusimatę, kas įgyvendins visuomenės poreikių analizę, net pusė visų savivaldybių nėra tikros, kokiais metodais šie darbuotojai užtikrins numatytas papildomas pareigas.

Remiantis apklausos duomenimis, suformuluota pagrindinė projekto problema: 58 iš 60 savivaldybių mato naudą visuomenės dalyvavime, tačiau 50% mano, kad joms trūksta žinių, kaip kokybiškai įtraukti visuomenę į viešųjų erdvių formavimą. Būtent šį žinių trūkumą ir bus siekiama spręsti tolesniais projekto sprendimais.

BEATRIČĖ UMBRASAITĖ
BRIGITA MIKOLAJŪNAITĖ
GIEDRĖ PUZINAUSKIENĖ

2021 GRUODIS

<https://kurkl.lt/projektai/miesto-ir-bendruomenes-dialogas/>